

Войченко Ю.О.

студентка,

Науковий керівник: Свинарченко Н.О.

кандидат історичних наук, доцент,

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

КУЛЬТУРА І ПОБУТ УКРАЇНИ В ПЕРШІ ЧАСИ ХРИСТІЯНСТВА

Для утворення сильної держави потрібна єдина державна релігія. На момент прийняття християнства у суспільстві Київської Русі існувала велика кількість різних вірувань і напрямків, серед яких слід відмітити язичництво, мусульманство, юдаїзм, у княжій столиці існувала велика християнська громада. Перед Володимиром Великим, постало складне завдання – вибрати одне з вірувань про єдиного Бога, кожне з яких мало значну частину своїх прибічників на землях Київської Русі. На час хрещення Русі провідну роль у Європі відігравали християнські держави, щоб увійти в коло європейських народів, закріпити за собою місце в міжнародній політичній структурі і налагодити взаємовигідні, рівноправні стосунки з християнськими державами, треба було прийняти християнство. Повернувшись з Візантії, князь знав напевне, що Русь буде християнською, що і відбулося у 988 році, який традиційно вважається початком запровадження християнської релігії. Частина населення Русі чинила опір нововведенням і деякий час лишалася відданою вірі своїх батьків і дідів. Тому християнство на Русі запроваджували примусово. З прийняттям християнства Володимир перетворився на могутнього державотворця, який мав рівноправні зв'язки з багатьма країнами Європи.

Прийняття християнства поглибило культурно-просвітницькі процеси, благотворно вплинуло на розвиток духовності всього давньоруського суспільства, сприяло становленню міської культури у власне сільськогосподарській країні. На основі християнства відбувається становлення нового типу державності в Київській Русі. Державність на Русі значною мірою набуває візантійських форм. Установлюється тісний взаємозв'язок між світською та церковною владою за верховенства першої. Тепер центром суспільного життя стала Церква. Вона проповідувала нову ідеологію, прищеплювала нові цінності, орієнтири, виховувала нову людину. Церква сприяла створенню на Русі чудової архітектури, мистецтва. Більшість кам'яних споруд, збудованих протягом X–XII ст. на Русі, були храми, щедро прикрашені монументальним і станковим живописом.

Прийняття християнства сприяло розвитку зодчества й живопису у середньовічних їх формах, проникненню візантійської культури як спадкоємиці античної традиції.

Християнство робило людину носієм нової моралі, заснованої на культурі совісті, яка витікає з євангельських заповідей. Згідно християнського ідеалу людини, любов до Бога має сполучатись з любов'ю до ближнього, що виявляється передусім у справах благодійності, в піклуванні про хворих,

убогих, сиріт. Любов до ближнього, в свою чергу, за християнським ідеалом людини, має поєднуватися з правдивістю, чесністю, миролюбством, вірністю даному слову.

У країні утверджувалися феодальні відносини. Панівним верствам більше підходила релігія, котра повчала рабів коритися своїм панам, ніж соціально нейтральна. Віра в царя небесного та його намісника на землі – великого князя чи царя, притаманна християнству, більше сприяла централізації держави [1].

Християнська церква принесла з собою в Україну організацію в формі церковної ієрархії. На чолі церкви стояв митрополит, який наставляв єпископів, що правили великими округами єпархіями і наставляли священників. Митрополитами були спершу греки, і тільки за часів Ярослава бачимо першого митрополита українця Іларіона. Світське громадянство ще не знало законів, і церква дала приклад і зразок писаного законодавства. Вона вводила свої власні погляди на державне життя, на обов'язки держави щодо громадян і вчила, що влада князя від Бога і через те дуже підіймала його авторитет. Вчила, що насильство над кимось – це не тільки кривда або шкода, заподіяна комусь, але гріх проти Бога і злочин проти всього громадянства, отже, держава повинна за це карати. Виступала проти невільництва, проти самоволі батька в сім'ї, проповідувала милосердя до вбогих, сиріт і калік. Це все мало великий вплив на пом'якшення звичаїв, на розвиток людських відносин серед українського народу. Хоч народна маса по-тихеньку засвоювала дух і поняття нової віри, але серед громадянства знаходилися люди, які з усім запалом душі переймали науку християнської віри та намагались застосувати її в своєму житті. Вони переймались поглядом про гріховність цього світу, вважали, що треба тікати від його спокус, віддаючись молитві. Через це в Україні дуже скоро з'явилося чернецтво, почали поставати монастирі. Але монастирі стали не стільки місцем служіння Богові й аскетичних подвигів, але й культурними осередками, звідки широко розходилася освіта по всьому краю. В монастирях зберігалися і переписувалися книжки, засновувались школи. З монастирів найстаршим був Києво-Печерський монастир, заснований Антонієм і Теодосієм.

Володимир, як оповідає літопис, привіз із собою з Корсуня грецьких майстрів, що побудували в Києві перші церкви й княжі палати. В осередку верхнього Києва, на високому березі над Дніпром, поставили церкву на честь святого Василя. На утримання цієї церкви Володимир призначив віддавати десятину частину своїх прибутків, через що вона й дістала назву Десятинної. Крім десятинної церкви почали будувати й інші церкви в Києві і по всіх великих містах. Русь сприйняла спорудження своїх церков за зразком хрестово-купольного храму греків: квадрат, розчленований чотирма стовпами, складає його основу; примикають до підкупольного простору прямокутні осередки, які утворюють архітектурний хрест. Спочатку будівельниками були грецькі майстри, але скоро українці навчились від них і самі почали будувати. Спочатку зразками служили грецькі вироби, але українці виявились дуже здібними учнями і скоро почали розвивати в себе мистецтво з ознаками свого власного смаку і стилю. Якщо перші руські храми, у тому числі Десятинна церква, наприкінці X ст. були вибудовані грецькими майстрами в суворій відповідності

з візантійськими традиціями, то Софійський собор у Києві відбив сполучення слов'янських і візантійських традицій: на основу хрестово-купольного храму були поставлені тринадцять глав нового храму. Ця ступінчаста піраміда Софійського собору воскресила стиль російського дерев'яного зодчества [2, с. 35].

Разом із церквою прийшли в Україну освіта й наука. Книжки, привезені грецьким духовенством болгарською мовою, поклали початок письменства Україні. Почала розвиватися книжкова справа, література, історія, філософія, з'явилися перші літописи, церковна література. У школах навчалися люди з різних верств населення.

Рукописні книги світського змісту, разом з грецькими богословськими працями, стають необхідністю і залучають до культури. Книги в цю епоху тримають у себе не тільки князь і його наближені, а й купці, ремісники. Залишилося й ще одне цікаве свідоцтво про розвиток грамотності на Русі: так звані написи графіті. Їх видряпували на стінах церков любителі вилити свою душу. Серед цих написів роздуми про життя, скарги, молитви [3].

Отже, культура народу є частиною його історії. Її становлення та подальший розвиток тісно пов'язане з тими самими історичними чинниками, які впливають на становлення та розвиток господарства країни, її державності, політичного і духовного життя суспільства. Затвердження християнства за часів Київської Русі дало поштовх для утворення міцної держави з єдиною релігією.

Список використаних джерел:

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.student-works.com.ua/kursovi/bjd/87.html>.
2. Дорошенко Д. Історія України. – Київ: Освіта, 1993. – 305 с.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua-referat.com/Християнство_і_культура_Київської_Русі.

Гаркуша В.О.

студент,

Науковий керівник: Свинарченко Н.О.

кандидат історичних наук, доцент,

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ВНЕСОК АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

У сучасних соціально-політичних умовах важливого значення набуває питання відкриття нових аспектів історії України та аналіз діяльності видатних історичних постатей. Визначне місце серед них займає Андрей Шептицький – відомий український релігійний, громадський та культурний діяч кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., митрополит Української греко-католицької церкви,